

Erfaringer med nærdemokratiske ordninger i Norden

April 2013

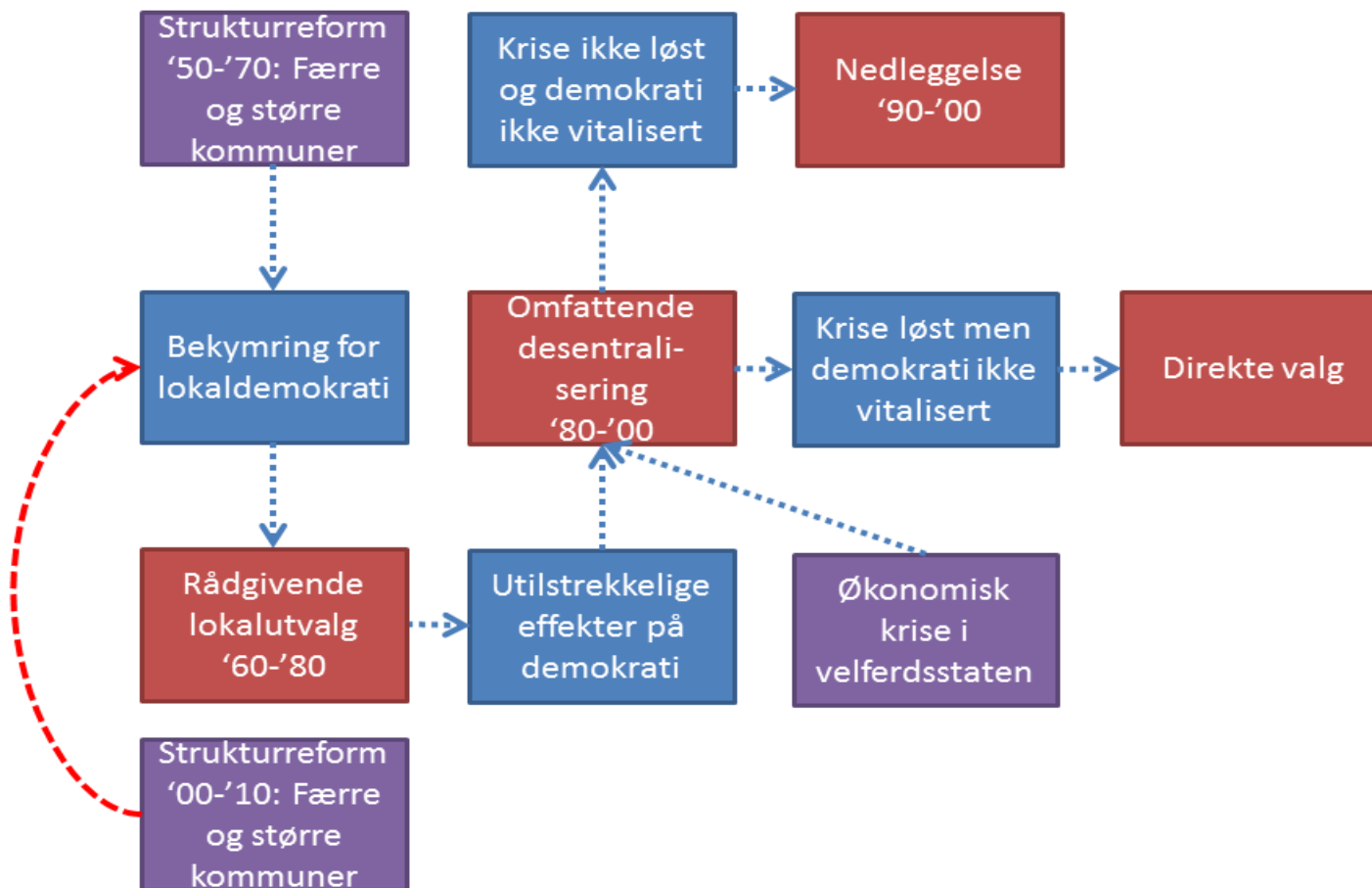
Problemstillinger

- Hva slags ordninger har vært prøvd ut, og hva har vært bakgrunnen og hensikten med dem?
- Hvordan har de ulike ordningene fungert i praksis? Har ordningene fungert slik at målene med å opprette dem har blitt nådd? Har de ivaretatt innbyggernes identitet og behov for å påvirke?

Hva slags ordninger finnes?

Sivilsamfunn	Nærdemokratiorgan (strukturert relasjon med kommunen)	
1. Frivillige organisasjoner med et bestemt geografisk nedslagsfelt	2. Foreningsbasert lokalutvalgsmodell (Arena for sivilsamfunnet innenfor bestemte geografiske områder)	3. Organ med delegert beslutningskompetanse og tjenesteansvar (et ytre ledd av kommunen)
Velforeninger, beboerforeninger	Grendeutvalg, lokalsamfunnsutvalg, utviklingslag	Bydeler
Funksjon: * Fri og uavhengig Innbyggeraktivitet * Ivareta interesser * Fellesskap-og identitetsskapende * Varierende relasjon til kommunen	Funksjon: * Informasjon * Initiativ * Diskusjonsfora * Link mellom folkelig engasjement og representative organer * Fellesskap-og identitetsskapende	Funksjon: * Delegert ansvar for budsjett eller tjenester * En viss beslutningskompetanse
Rapportens fokus		

Nærdemokratiske organer i Norden – drivkrefter bak utviklingen

Erfaringer fra store byer

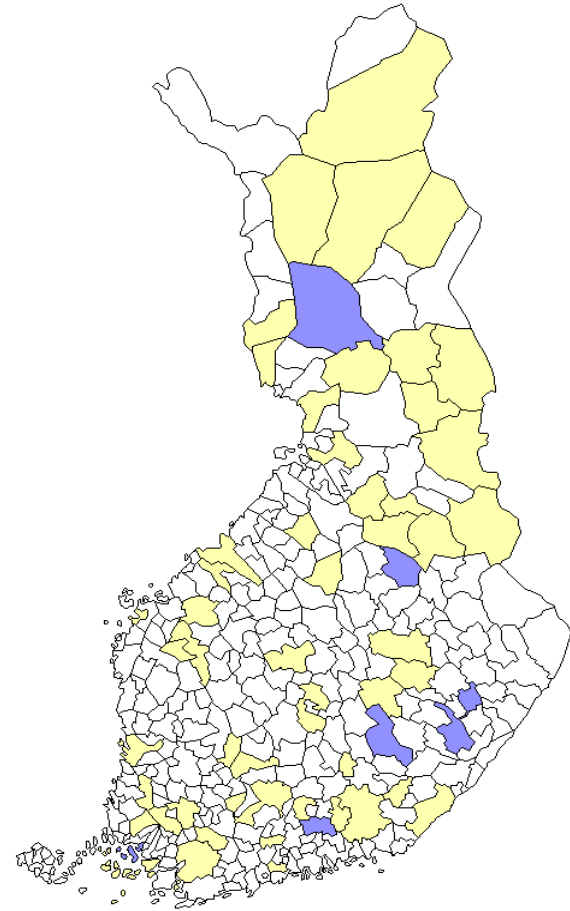
- Bergen: fra rådgivende utvalg via omfattende desentralisering til full nedleggelse
- Oslo: Fra grendeutvalg til bydelsforvaltning, men med begrenset demokratisk engasjement
- Stockholm: Få konflikter, økonomisk kontroll men lite demokratisk deltagelse
- Göteborg: Lav lokal representasjon, lite demokratisk engasjement men sterk økonomistyring
- Malmö: Kontroversiell reform, reaktive bydelspolitikere, svakt demokratisk engasjement
- København: Mye lokal autonomi, problematisk økonomi og svake virkninger på demokrati og medvirkning

Nærdemokrati i Danmark

- Omfattende kommunereform i 2007 ga støtet til mange bydelsreformer
- Frykt for demokratisk engasjement har vært viktig motiv
- Rådgivende, nettverks- og dialogbaserte ordninger
- Positive vurderinger fra mange deltagere. Bedre beslutningsgrunnlag for kommunepolitikerne, og bedre nettverk for dialog i nærmiljøet
- Deltakelsen må ha en effekt
- Vurder saker nøye
- Det er viktig å avklare forventninger og roller, og å unngå fragmentering

Nærdemokrati i Finland

- Mange ordninger opprettet i forbindelse med frivillige kommunesammenslutninger
- 9 av 10 har vært ”diskusjonsfora”
- Positivt: Evne til å fange opp små lokale spørsmål, rekruttere nye folkevalgte, være kontaktpunkt med foreninger og i noen tilfeller ta upopulære avgjørelser
- Utfordringer: Svak og uklar posisjon i kommunen, kollisjon med kommunens sektorprinsipp, ofte ukjente for innbyggerne

Nærdemokrati i Norge

- Foreningsbaserte lokalutvalg i SAM-programmet på 1990-tallet
- Lokale utvalg i Øvre Eiker, Tromsø og Fredrikstad
- Positive virkninger:
 - Økt bevissthet og vedvarende oppmerksomhet på medvirkning og innbyggerinvolvering,
 - Gode koblinger mellom deltakernetverkene og det formelle beslutningsapparat,
 - Skape *lokalt engasjement*, stimulere til dugnadsarbeid og til å danne fellesskap og felles identitet lokalt
- utfordringer:
 - Unngå fragmenterende bygdepatriotisme
 - Unngå at de ressurssterke alltid vinner frem

Vurdering av ordningene

- Borgernærhet – nærdemokratiorgan som demokratisk link mellom styrende og styrte i det representative demokratiet
- Identitets- og fellesskapsbygging, mobilisering av engasjement
- Effekt for politikerrollen og de lokale partiene
- Effekt for det lokaldemokratiske beslutningsgrunnlaget

Vurderinger av ordningene (II)

- Effekt for innsyn og ansvarliggjøring i lokaldemokratiet (legitimitet)
- Effekt for sivilsamfunnet og frivillige organisasjoners autonomi
- Enhetlighet i kommunen
- Forutsetter lokalutvalg en viss befolkningsstørrelse?